

Färingsö fd ålderdomshem och kommunhus

Dokumentation av Färingsö fd ålderdomshem och kommunhus, Svartsjö
1:4, Sånga socken, Ekerö kommun, Uppland

Albin Uller
Rapport 2011:19

Färingsö fd ålderdomshem och kommunhus, Svartsjö 1:4

Dokumentation av Färingsö fd ålderdomshem och kommunhus, Svartsjö 1:4, Sånga socken, Ekerö kommun, Uppland

Albin Uller
Rapport 2011:19

Fotografierna är tagna av Albin Uller, Stockholms läns museum, bildnr: lp20110408 – 20110419.

Rapporten finns i PDF-format på adressen
www.stockholmslansmuseum.se

Sickla Industriväg 5B, 131 54 Nacka
Tel 08-586 194 00 Fax 08-32 32 72
Webb: stockholmslansmuseum.se

© Stockholms läns museum
Produktion: Stockholms läns museum

Allmänt kartmaterial: Lantmäteriverket. Medgivande 97.0133

Nacka 2011

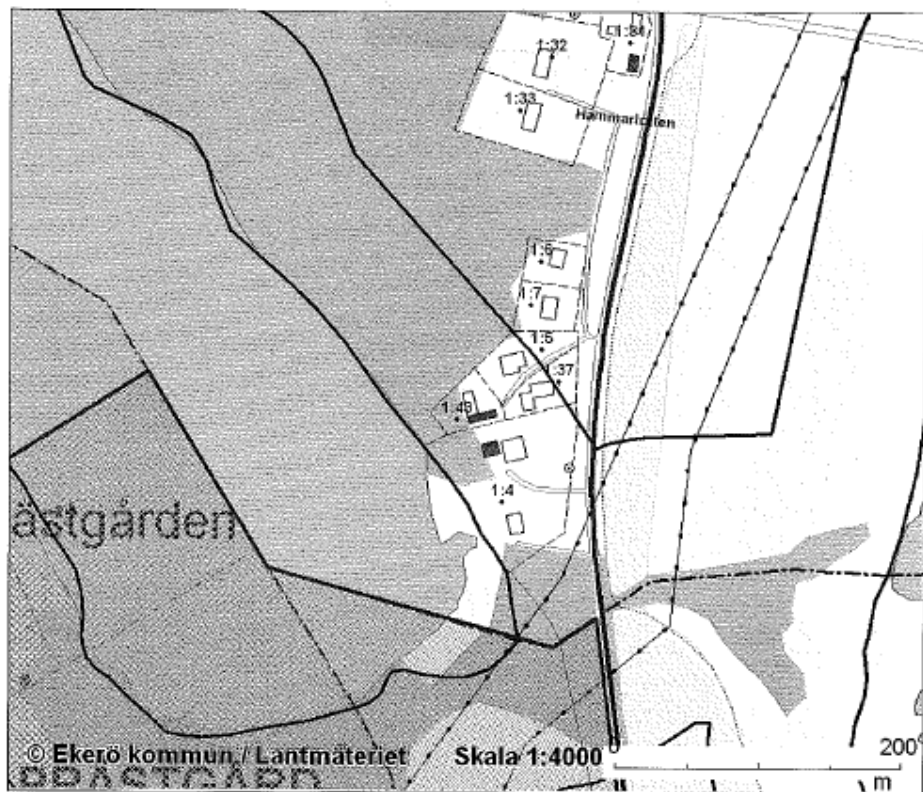
Innehåll

Förord.....	7
Svartsjö 1:4.....	8
Fd Ålderdomshemmet/kommunhuset.....	9
Skadebeskrivning.....	12
Kulturhistorisk värdering	12
Litteratur och källor.....	12

Förord

Stockholms läns museum har av Ekerö kommun fått i uppdrag att dokumentera och göra en kulturhistorisk värdering av Färingsö fd ålderdomshem och kommunhus beläget på fastigheten Svartsjö 1:4 i Sänga socken, Ekerö kommun.

Karta Ekerö kommun 2011.

Färingsö fd Alderdomshem och Barnbördshus, utsnitt ur Ekonomiska kartan 1951.

Svartsjö 1:4

Färingsö fd alderdomshem och kommunhus är beläget på en höjd vid landsvägen väster om Svartsjö slott och Kungsgård med utsikt över Igelviken. Det uppfördes ursprungligen som alderdomshem 1913 och var i bruk som sådant fram till 1954. Kommunsammanslagningen som genomfördes i hela landet 1952 hade som mål att reducera antalet kommuner från ca 2300 till ca 800 och i samband med detta delades häradet i två delar och Färentuna, Hilleshög, Sänga och Skå kommuner slås samman till en storkommun under namnet Färingsö. En av de första åtgärderna som den nya storkommunen gjorde var att bygga ett nytt alderdomshem som uppfördes vid Rödbacka, Färentuna. Det betydde samtidigt att det gamla alderdomshemmet blev ledigt och kunde omvandlas till kommunhus. Således förlades den nya storkommunens administrativa centrum till Svartsjö vilket var det naturliga valet vid den här tiden. Byggnaden har även haft funktion som vävstuga och bibliotek. Mellan 1994 och 2009 låg här en Waldorfskola. Nu står huset utan funktion.

På fastigheten ligger även en byggnad som används dels som privatbostad och dels som kontor för kommunens hemtjänst. Byggnaden har tidigare även fungerat som barnbördshus.

Fd Ålderdomshemmet/kommunhuset

Exteriör

Byggnaden har en tidstypiskt stram och kraftigt förenklad klassicistisk arkitektur som snarast kan betecknas som kasernarkitektur och påminner starkt om de byggnader som uppfördes på regementen runt om i landet vid den här tiden. Den är uppförd i tegel i en våning med inredd vind och står på en fogad naturstenssockel. I sockeln sitter det ursprungliga svartmålade gjutjärnsventiler runt om. Fasaderna är slätputsade i en ljus gul/beige kulör med hörnlisener samt bandade lisener vid entrén och vid de mittersta fönsterpartierna på samtliga fasader. Den utkragande takfoten är även den putsad. Ovanför entrén finns en balkong med ursprungligt svartmålat smidesräcke samt överliggare av trä. Balkongen stöts idag upp av en träkonstruktion med pelare. Entrétrappan av betong med steg av skiffer samt svartmålat smidesräcke är även den troligtvis ursprunglig. Entrédörren med tillhörande parti är ej ursprunglig och har troligtvis bytts ut ett flertal gånger. På den västra fasaden finns en senare upptagen entré utan trappa som kan ha fungerat som varuintag. Tidigare var ett fönster placerat här. På samma fasad finns även en utrymningstrappa placerad samt en utvändig nedgång till källaren.

Det valmade taket är täckt av svartmålad plåt och har plätinklädda skorstenar med utkragande krön. Ständrännor och stuprör är även de svartmålade. Samtliga takfall har tre rundade takkupor. De mittersta kuporna är störst och har troligtvis fått en ändrad fönstersättning då de övre lufterna inte följer kupornas rundning.

Samtliga fönster är grönmålade och ospröjsade. Indelningen med två nedre och en övre luft är tidstypisk och sannolikt ursprunglig. Bågar och glas kan dock ha bytts ut vid någon tidpunkt. Om så är fallet troligtvis runt 1930-40-talet. Bottenvåningens fönster har markerade omfattningar i samma kulör som fasaderna.

Byggnadens östra fasad som tydligt visar den strama arkitekturen.

Ursprunglig gjutjärnsventil i sockeln.

Byggnadens nordvästra hörn.

Den senare upptagna entrén på den västra fasaden.

Den fogade naturstenssockeln.

Skadebeskrivning

Byggnaden är i ett förhållandevis bra skick. På det svartmålade plåttaket har en del färg flagnat men plåten ser ut att vara oskadad och har inga synliga rostangrepp och behöver troligen inte bytas ut utan bara rostskyddas och målas om. Detsamma gäller för ständrännorna. Fasaderna uppvisar en del mindre putsskador som behöver åtgärdas men är i huvudsak i god kondition. Samtliga fönster är i bra skick men behöver ses över och målas om. Både balkongen och entrétrappan med sina smidesräcken behöver renoveras. Sockelns fogning behöver ses över.

Kulturhistorisk värdering

Fastigheten och byggnaden utgör en väsentlig del av Ekerö kommuns historia och representerar flera viktiga steg inom den offentliga förvaltningen. Först som ålderdomshem och senare kommunhus i samband med den stora omvandlingen som skedde under tiden för kommunsammanslagningarna i Sverige på 1950-talet. Även arkitekturen är ett bra exempel på offentlig förvaltning från tiden och byggnaden är i stort sett oförändrad exteriört.

Viktiga karaktärsdrag och detaljer:

- Det valmade svarta plåttaket med rundade takkupor
- De slätputsade fasadernas arkitektoniska formspråk med bland annat lisener och fönsteromfattningar samt putsens ljusa kulör
- De befintliga grönmålade fönstren med lufter och glas
- Smidesjärnsdetaljer som räcken och ventiler
- Den fogade naturstenssockeln

Litteratur och källor

Bebyggelseinventering, Sänga socken, Ekerö kommun, Elisabet Tegnér, 1974

Stadsarkitektkontoret, Ekerö kommun, kartor och underlag

Färingsöboken, Färingsö hembygdsförening, 1996

Lantmäteriet Gävle, kartor